

*Båtbyggaren Holger Vincent
i sin färdiga skötbåt.*

UMEÅ 400 ÅR

Om klinkteknik och båtbyggaren Holger Vincent

Maria Brännström

I december 2021 utnämnde UNESCO den nordiska klinkbyggda båttraditionen till att bli en del av mänsklighetens immateriella kulturarv. Denna artikel visar steg för steg hur den mer än tusenåriga traditionen hålls levande. Här möter vi den västerbottniske båtbyggaren Holger Vincent (1912–1993) och får i bild och text följa med då en klinkbyggd skötbåt växer fram i hans verkstad. Skötbåten, som byggdes 1985, seglar ännu i vattnen runt Holmöarna.

2022-09-03

Båtbyggaren Holger Vincent, Täfteå, föddes 1912 och avled 1993, 81 år gammal.

Holger växte upp på Stavarn i samma by, i en syskonskara på fem där han var yngst. Han gifte sig med Gun och de drev ett litet jordbruk tillsammans. Holger var fiskare också. Strömming, sik, lax och gädda fastnade i näten. Blev det bra fångst åkte Holger och Gun runt i byarna och sålde strömming och gäddan exporterades till Frankrike.

Båtbyggeri var dock hans stora intresse. Han byggde minst tio klinkbyggda skötbåtar, kanske tjugo, ingen vet riktigt säkert. Han hämtade båtverket ur egen skog och båtarna byggdes efter traditionella metoder. När han plockade bär och deltog i älgjakten passade han på att spana efter krokvuxna träd som kunde användas till lämpliga detaljer i båtbyggandet. Bästa sökställena för sådana var längs myrkanter och andra platser där träden växer långsamt.

Att båtbyggeri låg honom närmast om hjärtat vet man säkert.

Virket till skötbåten tas under hösten och vintern från Holgers skog i Täfteå.

Första steget inne i verkstaden är att montera kölen, som är gjord av en senvuxen granstam.

Båtbrädorna, borden, basas. Holger eldar under en tunna fylld med vatten. Ångan som bildas går upp i en avlång låda där borden förs in. Genomvarma blir de möjliga att böja till rätt form.

Båtborden sätts i spänn för att behålla sin form när de svalnar.

Innan båtboarden sätts på plats förborrar Holger alla hål där spikarna ska slås in och sedan nådas, böjas tillbaka.

Båtsidan, suden, sätts samman med hjälp av hundratals båtspikar av platt typ.

Inredet påbörjas. Första roten är insatt, ursprungligen en granrot med vidsittande stam. I förgrunden syns en av båtens tre tvärbalkar, bett.

Längst fram i båten sätts en så kallad knaftrot. Ännu ett bett förbereds för montering.

Holger förborrar för att kunna sätta in sista roten i aktern. Han har även satt i några vränger. De formas ur senvuxna myrgranar och kan sägas vara båtens "revben".

Ämnet till en årtull, hå, hämtas från en tall med lämpligt grov grenklyka.

Årtullen är nu inplacerad, men håbandet av en vidja, läderrem eller repslinga för åran har ännu inte monterats.

Holger fäster båtens inre sudband, relingslist. Ordet sud används om den klinkade båtsidan. Överst på denna sätts ett inre och yttre sudband.

Båtens lastutrymme, bunken, har ett golv som kallas farved. Bunken avslutas upptill av sudstockar som hindrar småfisk och annat löst att glida ner bakom farveden.

Båten ska nu tas ut från Holgers verkstad. En del av väggen tas bort för att båten ska kunna passera. Sedan byggs väggen hel igen, i väntan på nästa båtbygge.

När båten förts ut vänds den upp och ner. Nu sätts draget fast. Det består av en smal senvuxen gran eller en järnskena som ska skydda kölen från slitage. Sedan passar det bra att stryka tjära på utsidan.

Den klinkbyggda skötbåten sjösätts i Täfteå hamn i juni 1985. Båtens beställare, Bo Sundin, står i aktern och Sten Gardeström i fören.
Foto: Maria Brännström.

Den skötbåt som växt fram i bilderna från Holger Vincents båtbyggeri kan ses idag. Den används fortfarande i vattnen runt Holmöarna.

Du är välkommen till Holmöns båtmusem, som du hittar i hamnen i Byviken på norra Holmön. Där visas äldre klinkbyggda båtar från trakten och berättar om de sammanhang de använts i genom århundradena.

Foto: Bo Sundin (Fotoarkivet, Västerbottens museum)
där ej annat anges.

Ett stort tack till Bo Sundin och Fotoarkivet vid Västerbottens museum som gjort fotodokumentationen av Holger Vincents skötbåtsbygge och tillhandahållit foton, till Åke Sandström vid Holmöns båtmuseum för råd avseende facktermer och faktagranskning samt till Umeå kommun/ Umeå400 för ekonomiskt stöd.

GLÖM INTE ATT UPPGE
FÖRFATTARNAMN OCH KÄLLA
NÄR DU HÄNVISAR
TILL DENNA ARTIKEL